

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Christiana Et Docta Divi Alchimi Aviti Viennensis
Archiepiscopi, & Claudij Marij Victoris Oratoris
Massilie[n]sis, poëmata, aliaq[ue] non poenitenda**

**Avitus, Alcimus Ecdicius
Marius Victor, Claudius**

Lvgdvni, 1536

De transitu maris Rubi

urn:nbn:de:hbz:466:1-12149

DIVI ALCHIMI AVITI

Viennensis episcopi Liber Quintus

De transitu maris rubri.

CAPVT I.

Actenus in terris undas sedisse canēti
Terram inter fluctus aperit nunc car-
minis ordo.

Illic diluuium quos pderet añ petiuit,

Hic ad diluuium pleno succensa furore

Sponte sua current perituræ milia gentis.

Exodi.1.

Sustinuit duros externa in sede labores

Quum pelusiacæ seruiret subdita genti

Plebs oppressa diu:denſi quã pondere cœni

Et laterum numeris operis mensura diurni

Afflictam sæui vexabat fraude tyranni:

Inuisam sibi met fremdens qui crescere turbam,

Augeri doluit famulos: namq̃ ille vocatis

Cunctis Aegypti obstetricibus, imperat illis

Vt quoscunq̃ mares lux alma emittet, ad vnum

Interimant: solę euadant ea fata puellæ:

Sed tamen auersæ fugerunt talia matres:

Atq̃ interdictos renuerunt perdere foetus,

Perſistente

Persistente Deo plebem diffundere sanctam.
 Quoq; magis mens cæca trahit crudelia pacta
 Hoc plus accrescunt teneræ primordia gentis

CAPVT II.

Viderat interea genitor de sede superna,
 Afflictamq; manum placido p̄spexerat ore:
 Iam facer innocuas dederat de fomite flammās,
 Et rubus in rubeo viridis permanerat æstu.
 Quo signo spinas nostre feruescere mentis
 Et lucere bonis qui non consumeret ignem
 Sed tenebras mūdi auferret pia pectora nossent.
 Illicet electi vates mandata ferebant:
 Depromit regi quum primus talia Moses.
 Seruitij longo lassatam pondere plebem
 Oppressos cophinis humeros, attritaq; colla,
 Quasq; opus assiduum fecit durefcere palmas,
 Laxandi iam tempus adest: dimitte precantes
 Tandem cœlesti domino persoluere vota:
 Et complere datos patrio moderamine ritus.

Rubus incō-
 bustus.

Exodi. 5.

CAPVT III.

Ille fremens inquit quæ tantæ causæ tumultus
 Quisue nou' pplm̄ deus exigit om̄ine missio:
 Scilicet hæ vacuæ tangunt cœlestia curæ.

Superbi Pha-
 raonis respō-
 sum .Exo. 5.

g 4 Et dominus

Et dominus dominis famulos nūc tollere priscos
 Nostraq̄ vult populum cōtemnere iussa rebellē?
 Quis Deus iste recens cui nūc parere necesse est?
 Est ne aliquid quæso mihi formidabile? verum
 Iam video vestras seducunt ocia mentes:
 Et nisi laxatos requies concessa foueret
 Nulla superuacuis tererētur tēpora verbis.
 Quæ si castigans restringat sarcina maior,
 Illicitus vetitum conari desinet ausus.
 At vos signifero qui talia vota ducatur.
 Instruitis, vano & plebem subuertitis ore,
 Conspectus vitate meos, vultumq̄ cauete.
 Ditem namq̄ pharon, vel Pollentissime cursus
 Testor Nile tuos, & diue vocis Anubim,
 Quū rabidus latrat, iam non impune futurum,
 Si nostrū rursus repetant hec dicta tribunal,
 Sentiet iratum mens hec temeraria regem.

CAPVT IIII.

Exodi. 7. **V**irgā forte manu gestabat legifer heros,
 Huic baculo nitēs gressū dū dextra regebat.
 Excutit hanc valido proiectā cōminus ictu.
 Tum mirum dictu, cōmotū serpere lignum:
*Virga in ser
 pentē versa.* Non insensibiles ceu promit palmite ramos

Vita

Vita mo^uuens tantū, quos altū crescere cernis
 Non etiā sentire, sed hīc multo amplius actū est:
 Fluxit enim reptans mutati & corporis vsu
 Sensum animumq; gerēs cepit decurrere vīrga.
 Mox anguem formata refert: cōterritus hæsīt,
 Aeternumq; niger tum palluit ore tyrannus.
 Sed ne confusum tali succumbere signo
 Cerneret assistens vultu nutante fatelles,
 Distimulat peragi cœlesti numine factum:
 Nec diuina volens hominū sed gesta putari.
 Tū mandat quoscūq; magos, & carmina doctos
 Illicitam diris tentent vt fraudibus artem.
 Vndiq; tunc iussi concurrunt, & medicatas
 Armant quicq; suas noto phantasmate vīrgas:
 Dant iactæ vanas species, anguesq; putati
 Illusos terrent oculos, fallente figura.
 Nec longum tumuere Magi: cōsumitur omne
 Quod fecisse rati, fictos namq; arte dracones
 Primus adhuc mordax absorbuit ore cerasa.
 Postquā virtutis clausit spectacula Moses
 Victorisq; tenens erexit in aëra caudam:
 Decedit serpens ligno, vultusq; recedit:
 Diriguere vagi durato corpore flexus.

Magi Aegy-
 ptij.

Serpentis in
 vīrgam redi-
 tus.

g s Quid

Quid multis: fit virga prior: qua deinde sacerdos
Plurima succiduo monstravit tempore signa.

CAPVT V.

HInc durū frandens Pharaonis cōsciū ardor
Diuine incoepit per cuncta resistere dextre
Quæ iam cognoscens nolit tamen ipse fateri.
Protinus exclusos iussit discedere vates.
Illi diuinas pulsant cū fletibus aures,
Vt fremitus gentis tandē frenetur iniquæ:
Quã grauius sæuã monitus fecere superni.
Ipsis quinetiam cœlestibus arma minantem
Tū pater accipiēs gemitus, lachrymasq; precātū
Taliter hortatu blando solatur amarus.
Ne tantum vacuo submittite corda timori
Plebs mea, quam toto mundi de corpore sumptā
Elegi & propria solam mihi sorte dicaui.
Iam nunc cernetis quāto primordia vestra
Prosequar auxilio: vestros vt persequar hostes.
Ducam sublimem portenta per omnia dextram.
Nec valet in paucis Pharius rex cedere signis
Longius vt duram vincant miracula mentem.
Post hæc laxatos etiam discedere coget,
Expelletq; solo: quod nunc negat ingeret vltro.
Ibitis

Ibitis ad magnas post fortia prælia sedes,
 Qua vocat expectans perfertilis vberè terra
 Et claras victis condetis gentibus vrbes.
 Vos modo promissis tantum confidite donis:
 Et quos deposcent ingentia facta labores
 Lætata ferat virtus, seseq; ad prospera seruet.
 Talibus auditis melior spes arripit illos
 Attollunt animos, palmaſq; ad sidera tendunt
 Concipiuntq; fidem votis grateſq; rependunt

CAPVT VI.

POſtera lux dubios primū præmiferat ortus
 Et ſucceſſorem depulſa nocte ferebat
 Inſiſtens aurora diem: tum flumina ſanguis
 Imbuît, & ſubito maduerunt arua cruore
 Sed non in minimis portentum contigit vndis,
 Fluuiorum rex ipſe rubet, nec lumine priſco
 Niluſ agit proprium quē ſumpſit fonte nitorem.
 Vndarum vice ſanguis ineſt, non corpore fuſus
 Aut hoïm de ſtrage, ſed irato delapſus olympto.
 Ergo hinc naribus obſtructis victoq; natatu
 Interiere ſimul peregrini in gurgite craſſo,
 Auxeruntq; ſuo ſaniem de funere piſces.
 Forte & ſanguineus mortis cladisq; futuræ

Aegypti peſtes per Moyſen illatæ.

Flumina in ſanguinem. Exodi. 7.

Indicium

Indiciū iam Nilus erat: qui protinus omnes
 Aegypti terras, vel quo patet ampla canopus,
 Et portentosa tellus vastissima Memphis,
 Imbiberat dirum spargens per rura cruorem.
 Et iam inter pingues sitiens defecerat vndas
 Aegyptus, si non celerem super arua medelam.
 Afferret, Niloque suas Deus inderet vndas.

CAPVT VII.

TVM vero vt requie pestis subducta reduxit,
 Effertur rursus dilata morte tyrannus:
 Et vix euasæ spernens discrimina mortis,
 Innocuam flagris persistit subdere gentem.
 Nil iuuat hic multis omnem narrare superbi
 Perfidiam, & duri periuria dicere regis?

Rane per to
 tā Aegyptū.
 Exod. 8.

Protinus vt duris infontem affligere gentem
 Imperijs, rursus solita inclementia coepit
 Vnda putrescenti vixdum purgata cruore
 Ranarum foedis impleuit saltibus vrbes.
 Complentur cellę penetraliaque abdita ranis.
 Ipsa etiam raucas regalis purpura voces
 Sustinet, atque suis homines submittere iussis
 Sueta locutuleis frendet succumbere ranis.
 Quarum mox cumulis flāma tonitruoque subactis
 Nec

Nec sic crudelis placata est ira tyranni.
 Ergo muscarum (Cynifes dixere) peremptis
 Confestim ranis examina plurima surgunt,
 Pendula quę portant leuibus corpuscula ventis,
 Pennarumquę vices suppleant stridentibus alis.
 Mox sese pariter fundunt, atquę omnia complent.
 Et licet immerfis defigant vulnera rostris
 Plus horror quā pœna mouet; plus vulnere terror.
 Vt vero infectam corrupto ex aëre pestem
 Sustulit ad Mosi pia vota piosquę precatus
 Ventus agens; creuitquę feri iracundiã regis,
 Nec terrore mali clementia longior eius
 Constitit, ablatis purgato ex aëre muscis
 Succedunt alię grauius; quibus impius heros
 Nec quidquę motus noua mox discrimina sentit.
 Nimirum grauis inradens animalia tabes
 Omnia dat læto, & crudelia funera spargit.
 Hebræisquę cadunt iumenta Aegyptia saluis.
 At quum nec tali commotus clade tyrannus
 Vexare Hebræos pœnis iam pergeret auctis
 Mox dirę clades in cœlum puluere sparso
 Surgunt, & penitus turgentia vulnera mēbris.
 Transierat iamquę illa dies, tum luce sequuta

Admonito

*Cynifes in
 Aegypto.
 Exod. 8.*

*Muscæ in
 Aegypto.*

*Pestis i Aegy
 pto in cuncta
 animalia.
 Exod. 9.*

*Ex puluere
 sparsivlcera
 in omnibus
 animantibus.
 Exod. 9.*

Admonito tantis nequidquā principe plagis,
Tonitrua & fulgura cum grandine in tota Aegypto Concutitur cœlum tonitru, nubescq; coactæ.
 Terribili splendore micant, ferit omnia fulgor.
Exod. 9 Coniurata omnes vno sub tempore mortes
 Aethere turbato terris elementa minantur:
 Et tonitru inferitur pregrandi pondere grando.
 Non vt guttatim in terras de nubibus exit:
 Sed quocunq; cadit quæ deprimat, atq; ruinā
 Pondere vel solo faciat: coniungitur ergo
 Grandineum flammis feruentibus aëre frigus.
 Postquā hominū stragē mixta cū grādine flāma
 Negligit euaso pharius discrimine princeps:
Bruchus & locusta in Aegypto. Exin restantem surgit cōsumere fructum
 Bruchus, & excusso confidens crure locusta.
Exod. 10. Sed quoniā durata malis & nescia flecti
 Hanc nihili cladem callosa superbia duxit:
 Insequitur velox grauius quæ vindicet ira.
Tenebrae Aegyptiae. Cæcas mane nōuo surgens sol sparferat vmbra:
Exod. 10. Et lætus iubaris splendebat fronte sereni,
 Quum mediam sese opponit teterrima nubes
 Nascentemq; diem depulso lumine claudit:
 In molem nox densa coit, perit obrutus aër,
 Palpantesq; manus densas sensere tenebras.
 Et quo

Et quo quemq; loco tenebrosus repperit horror
 Continuit, nullum vidit, nec visus ab vlllo est.
 Squallentes pariter uiuentia milia credas
 Infernas intrasse domos, aut forte reuulso
 Obice terrarum patriam sordentis abyssi
 Migrasse in superos: ac mundum luce fugata
 Sub leges misisse suas: tres perdidit ista
 Nocte dies, digne pendens periuria tellus,
 Quæ phario regi suberat: nec senferat vllas
 Sole fruens solito, plebes Hebræa tenebras

CAPVT IX.

INterea Moses lachrymas, ieiunia, vota
 Cōtinuat, precibusq; frequēs ac puigil instat,
 Maioris natu fultus solamine fratris.
 Vnde & diuinæ meritis solatia vocis
 Instruitur ritus domino sic fante sacratos:
 Cernis quam varia desudans clade reatum
 Aegyptus contrita gemat, formidine tantū
 Ducta necis: mōstrat propius mēs turgida lætū:
 Nec seram insinuant isthec portenta ruinam:
 Vnus adhuc superest vt vindicet omnia luctus
 Postq; nouem decima percellat cæde merentes. Exodi. ii.
 Vos modo perpetuos sacrorum discite ritus
 Mansurosq;

Mansurosque sua cultus in lege tenete.

Initium & ritus sacrificio rii. Exod. 12.

Principio in cunctis orbis quos circinat anni
 Mensibus, iste caput posthęc sit & ordine primus.
 Lunaque bis septem quum fecerit addita noctes
 Vesperaque extremę iam coeperit esse Diei:
 Mansuetum annalis tum sumite temporis agnū.
 Quę dū quisque tribu in propria mactauerit, eius
 Illinat effuso confestim sanguine postes.
 Hoc dabit indicium seruandę cura salutis,
 Quum percussor aget, tacitā sine vulnere cadē.
 Nam quodcunque sacro limen maduisse cruore
 Viderit, hinc illo transibit ad altera saluo
 Limina: nec genti spes vlla accedit Hebręę
 Hanc pręter: nostrę quę prima est forma salutis

C A P V T X.

Sanguis Christi p̄ agni sanguinē prefiguratus.

NAmque euasuros diri Pharaonis, & omnis
 Aegypti imperiū, velut agni sanguis inunctus
 Postibus, immunes crudeli a funere fecit:
 Sic agni illius Christi, qui vellera nescit
 Noxia, qui nullum contraxit corpore nauum
 Inter labentis feruentia funera mundi.
 Sanguis ab inferno miseros Pharaone redemit,
 Aegyptique dedit saluos euadere terram.

Ergo

Ergo agnosce tuum in nobis rex Christe cruorē, *Apostrophe
ad Christū.*
 Atq; tuos educ Aegypti è carcere seruos,
 Et quocumq; loco sanctus maclaberis agnus,
 Inq; cibos sanctum porrexerit hostia corpus
 Christe tuum, non attingat tua dextera vindex.
 Præterea veterem exutos formamq; virumq;
 In vitæ nouitate tuum fac sumere corpus:
 Et sacrum æterni calicis potare cruorem.

CAPVT XI:

FInierat rector legesq; & fœdera phase
 Desierat mandare suis, quod protinus oēs
 Arripere simul, peragunt conuiuia læti:
 Solemnisq; nouo cultu disponitur esus:
 Transeat ad sacros quæ condita forma nepotes.
 Nox erat: & mediã carpebant cuncta quietem:
 Umbraq; libratas iam iam diuiserat horas:
 Ecce venit tacito per dira silentia motu
 Angelus, exerto missus qui sæuiat ense,
 Nec confusa datur subitè sententia loeti:
 Non hic luce opus est: clarè longeq; videtur
 Quem petit in tenebris præfixi funeris ordo.
 Maiores natu pereunt, soli q; leguntur
 Ad mortem, primos luci quos edidit ortus.

*Angelus ex-
terminator.*

*Primogenita
Aegypti mo-
riuntur.
Exod. 3.*

h Cum

Cum dominis pereunt famuli, natiq̄ potentum
 Permīxta cum plebe cadunt, vīlīsq̄ perinde ac
 Quem tenet aurati morientem purpura fulchri.
 Serica ducuntur nihīli vt pannosa, pariq̄
 Disparibus stratis sternuntur corpora læto.
 Non quenquā mors æqua timet nō excipit vīllos
 In viuis tantum qui discernuntur honores.
 Pauperis ad fletum nulla pietate mouetur
 Dītibus vt parcat; nullo corrumpitur auro
 Angelus, æqualīq̄ exterminat omnia lance.
 Aegrotum sanus longē uī iūnior ante
 Migrat: quūq̄ omnes eadē mors percutit, vnū id
 Et solum superest vita discrimen in illa,
 Viuant vt meritis superata morte, suiq̄
 Præmia suscipiant dudum promissa laboris,
 Qui superum in terra monitis studuere tenendis:
 Contra qui tantum carni indulgere, neglecto
 Spiritu, in æternos rapiantur protinus ignes.

C A P V T XII.

ERgo vbi percussas soboles confusa repente
 Aula videt, currūt flentes ad funera matres,
 Pectora contundunt pugnis, crinesq̄ reuellunt
 Unguibus, & nigras festinant scindere malas.
Nec

Nec paucæ planxere diu, mox occupat omnes
 Luctus quãq; suus, sonat vnus in æthere clamor
 Non vno ex fletu; gemitu conterritus aër.
 Hulla vacãs a morte domus; tum lumine multo
 Tota curatur populosum funus in vrbe.
 Cogunturq; suam prolem mœrere merentes.
 Nec iam funebres peragi cum funere ludos
 Turba dolorq; sinunt, tãtus tremor occupat oës.
 Quinetiam nisi plebeios & honore carentes
 Sacraffent igni, aut fossa tellure locassent
 Nullæ sufficerent capiendis omnibus vrnæ.

CAPVT XIII.

TVm regem circum commoto murmure sistit
 Mœsta cohors, tristesq; trahēs ex ore loq̄las
 Heus (inquit) nostris aduersa potentia rebus
 Hebræi populi, toties cui vindice dextra
 Militat omne malum, totus cui deniq; mundus
 Seruit, & irato succedunt prospera cœlo.
 Vis quædam secreta Dei, maiorq; potestas
 Hęc in scepra furit; gentemq; vlciscitur ipsam.
 Quin etiam nostræ seruant contraria genti
 Victores elementa suos; coniurat in omnes
 Et cœlum & tellus Pharios, coniurat, & aër.

*Questus
 Aegypti.*

h 2 Eniacet

En iacet Aegyptus, nec iam reparabilis vltra.
 Atq; vtinam pœnas & dura pericula viuís
 Ferret adhuc diuina manus, nec funere tanto
 Deceptam subita vacuasset cede canopum;
 Tandem parce solo causasq; expelle ruinae,
 Dum leuior strages, superant dum milia nostrae
 Gentis adhuc; grauiora priusquam funera tristes
 Experti, non possimus quum forte volumus.
 Quin diram eiecto depellimus hospite cladem?
 Nil ne mouet noster natorum funera planctus?
 Quod nisi comuni fortasse mouebere planctu,
 Vel nati mors dira tui, te vindice zelo
 Commoueat; pulsiscq; illis fac pauca superstent
 Pignora, quæ tantum abstergant seruata dolorẽ,
 Et detruncatae reparent dispendia gentis.
 His dictis lachrymas populus dedit, ipsa superbi
 Frangitur ad fletum dira inclementia regis.

CAPVT XIII.

SEd dum isthec perturbata tractantur in aula:
 Hebraei vatum studio monitisq; supernis
 Optima quæq; parant ad sacra, epulasq; requirunt,
 Vasaq; solennis quæ poscit plurima cultus,
 Ornamenta etiam vestesq; monilia, gemmas,
 Mutua

Hebraei ab
 ægyptijs mu-
 tuantur su=

Mutua ab Aegypto plebes hebræa requirit
 Confestim reddenda sibi; mox commodat illis,
 Ditat & ignorās trepidam manus æmula plebē,
 Quænam digna tuis pandantur laudibus ora
 Summe pater, qui tam sæuo sic vteris hoste,
 Cōmodet vt preciosa suis quæq; hostibus? Et iã
 Annuat aduersus, largitur munera nolens,
 Quæ secum dimissa ferant, nec soluere tantum
 Sufficit oppressos; opibus ditantur euntes,
 Thesaurosq; nouos libertas reddita sumit.
 Atq; inter medios inimica in sede furores,
 Prædatur dominum fugiens, fallitq; videntem,
 Præsentem spolians; nec tam discedere pulsos
 Quàm lætos migrasse putes; tolluntur auari
 Sic Pharaonis opes; quem tunc mercede soluta
 Seruitij longum credas taxasse laborem.
 Sic studijs aliquando hominũ in contraria versis
 Auctorem redeunt cōmenta pericula in ipsum.
 Tunc frustra innocuo meditados vulnera fratri,
 Inuida plus lædit frustrato vulnere bilis.

*pellecilem
 omnem.
 Exodi. 12.*

*Apostrophe
 ad Deum.*

CAPVT XV.

EGressi interea trepido de rege ministri
 Cōpellunt celerare fugam, coguntq; volētes,
 h 3 Præcipitant

Exodi. 14.

Præcipitant alacres, & festinantibus instant,
 Pellendasque putant pulsa cum gente ruinas.
 Iam prope centenum cõpleuerat aduena lustrũ
 In regnis Aegypte tuis iudæus apella,
 Quattuor atque decem lustris tãtum inde remotis,
 Ex quo illuc Iacob secum perduxerat omnem
 Bissena cum prole domum, carosque nepotes
 Multa propagatos tandem per milia, donec
 Aegypti inuidiam populus conflauerit auctus.
 Quando induratum plebes iudaica regem
 Effugiens, factis Aegyptum classibus exit.

*Egressus He
 bræorum.*

Primo conspicuus fulgebat in ordine ductor
 Legifer, adiuncto præcedens agmina fratre:
 Post quos belligeræ disponunt arma cohortes
 Ducunt & validas in structo robore turmas.
 Arma ferunt humeris, enses & balthea læuo
 Accingunt lateri, presso tum vertice callis
 Fulget, & albenti certat lux ferrea lunæ.
 Nituntur iaculis alij clypeosque sinistris
 Voluunt, & rapido meditantur bella rotatu.
 Gaudet pars etiam pharetris, volucresque sagittas
 Hostis in occursum mittendis motibus aptat:
 Aut si forte virum fugientia terga sequatur.

Vt

Vt pennata leues transmittant spicula ventos.

CAPVT XVI.

INcedit pauidū postrema per agmina vulgus
 Nō impar numero, queis cœlū pingitur astris,
 Aut queis feruescit pelagus crispantibus vndis,
 Vel quibus exundat coopertum littus arenis;
 Et quot destillant humentia nubila guttis.
 Mirantur Pharij numerū; nec credere possunt
 Quod cernunt oculis; placet eiecisse tot hostes.
 Quanquam non acie Pharao perimetur ab ista,
 Quanlibet innumeris fuerit stipata cateruis.
 Vnus pugnabit cunctis pro milibus auctor.
 Interea lento moderatus tramite gressum
 Hebræus carpebat iter; procedere tantum
 Permissus spacij, quantū vel tarda senectus
 Vel rudibus reptans infantia sustinet annis.
 Ne nimium fragiles inter delasset eundum
 Aetatem sexumq̄ labor; Sic cuncta supernus
 Dispensat nutus, plebicq̄ assistit eunti

CAPVT XVII.

ERgo vbi signatis sederunt milia castris,
 Armatusq̄ pedes vulgus vallauit inermes;
 Vespere tum primo stanti ad simulata columnæ
 h 4 Insistens

Colūna ignea Insistens puro resplenduit æthere flamma:

Exodi. 13. Non veluti noto dirum micat ignis in axe,
 Pro dita quum terris cœli portenta minantur
 Aut morbis tristem bellisq; aut cladibus annū.
 Sed radijs fulgens & lumine candida læto
 Ostendit nitidum castris mirantibus ignem.
 Diffugiunt tenebræ vicinaq; sidera cedunt.
 Obstupuere viri primum, ac perterruit omnes
 Incussitq; metum nouitas: tum luminis vsu
 Paulatim cœleste iubar consuescere cœpit.

CAPVT XVIII.

Maxima nocturnas iã pars exegerat horas,
 Et voluēda dies instabat forte pr opinqua
 Cunctorum ecce oculis per cœlum visa moueri
 Altera iter rapuit populo spectante columna.
 Protinus hanc sancti patres, sensere sequendam,
 Et duce cœlesti gaudentes, protinus omnes
 Abrupere moras castrisq; excedere certant.
 Tunc vt quæq; tribus primum sortita laborem,
 Ordine carpit iter: sequitur tum cætera pubes.

CAPVT XIX.

HAec inter clarū rediens lux pandit olympū
 Flammea mox viso pallefcit sole columna,
 In nubēq;

In nubemq̄ redit totus qui fulserat ignis.
 Sed species perstat tensæ super æthera formæ.
 Et matutinas iam sol superauerat vmbas
 Ecce nouum dictu, cœlo seruata sereno.
 Feruenti radio se iussa opponere nubes
 Frigida, c ondensum cumulauit in aëre tegmen.
 Nec tamen hanc nubem tetro suffusa colore
 Forma dabat, nec erat nigro sic horrida vultu
 Vt validos terrent quū promunt nubila nymbos,
 Sed qualis solem madidus quū viderit arcus,
 Tanta fuit pulchrę species oblonga columnæ.
 Noctibus ignis erat, lumenq̄ accensa ferebat.
 Quum sol torreret, gelidum dabat humida rorē.
 Has alternantem ducens cum tempore sortem
 Mutauit natura vices; substantia discors
 Muneribus proprijs concordem reddidit vsum.
 Si mansit, mansere viri; si mota, secuti.
 Si multis etiam visa est pendere diebus
 Subdita defixo tardabant agmina vallo.

*Columna nu
 bis. Exod. 13.*

CAPVT XX.

ISta quaterdenos miracula visa per annos
 Tēpore quo vasta Hębræi in solitudine viuūt,
 Vestibus integris nullaq̄ in parte minutis.

h Tunc

Tunc nulli longo currendi prorsus ab usu
Detritis soleis, prisci seruantur amictus.

Sic longæua fuit sed non damnosa vetustas,

Manna figura eucharistie. Dum sacrum populo victum, candētia manna
Ferrent, & cœli frugem terrena viderent:

stie. Mystica quæ longe prædiceret ante figura
Virgineo ex vtero, purum sine semine Christi
Edendum, nobisc̄ aliquando corpus edendum.
Quas caperet pascendus homo de sede superna
Illabente Deo sanctis altaribus escas.

Virga Mosi Nec portentificę cepit me obliuio virgæ

Percussa petra Christi figura. Quo signo summus percussa rupe sacerdos
Protulit irriguos populis sitientibus haustus:

gura. Insinuans Christum stabilem consistere petram:
Percussus iaculo largas qui præbuit vndas,
Porrexitq̄ suis sacro de vulnere potum.
Hebræi interea læti ducente columna
Gressu per terras ibāt perq̄ æthera vultu.

CAPVT XXI.

ECce iterum pharijs insedit mentibus ira,
Et populū sine more ferox hisvocibus armat
Exit & in tales vicina morte furores.

O nimium stultis imponens mentibus error.

Præstigiæq̄

Præstigiæq; diu nebulosa in fraude peractæ.
Nonne pudet seruam nullo certamine gentem
Sic impune rapi? sic nos patiemur inulti
Deferat vt vacuas discedens accola terras?
Rura vacant, cœptis desistunt oppida muris.
Nec solitum cōsurgit opus, nō cultor in agris
Exercet validos attrito dente ligones.
Quin potius sumptis exercitus irruit armis,
Imbellemq; manum profugosq; reducit alūnos
Quod si feruilis tantum procederet ausus
Vt contra pugnare velint; mox occidat omnis
Confusa cum plebe manus; feruentibus armis
Permixtę pereant confosso pectore matres.
Vberibus iunctos configant spicula natos.
Prolem quisq; suam cernens ante ora cadentem
Oblatis optet iugulis præcedere mortem.
Orbatum nostros faciat libare dolores
Vltima fors populum; sic viuens omnia perdat.
Tum pereant, densa & campi sub strage iacentes
Tristi cōmittant inhumata cadauera cœlo.
Inde vbi sanguineo satiauerit ense furores
Thesauros reuocet fugientes dextera victrix.

Caput

Dominus dissipat cōsilia gentium, reprobatur autē cogitationes populorū, et reprobat cōsilia principū. Psal. 32.

TAlibus excitas acuebant flatibus iras
 Irridente Deo, solus qui despicit omnem
 Conatum rigido meditantem vana tumore,
 Consiliumque ducum cassatis dissipat ausis.
 Ergo bella rogant, feruens rapit arma iuuentus,
 Spumantes ducuntur equi, phalerisque potentes
 Suspendunt alacres splendentia fræna iugales.
 Pugnax pompa nitet: subiectis curribus axes
 Aurato temone trahunt: tum cætera pubes
 Induitur chalybe, aut fuluo circumdatur ære.
 Et loricarum vasto subtegmine gaudet:
 Intexit creber sibi met quas circulus hærens
 Ast alios tenui contexit lamina ferro
 Assuetos alijs crates, compacta metalla
 Horrentesque habitus diuersa fecerat arte
 Ira ferox: nudos etiam quæ ad prælia misit.
 Et tamen ardentum cuncta inter tela virorum
 Terribilis plus forma fuit: quis namque furentes
 Vsq; adeo spectans vultu speculetur amico?
 Inclusæ galeis facies, & ferrea vestis
 Cinxerat iratas armorum luce tenebras.
 Mox prodit collecta manus: rex ipse frementes

Curru

Curru cogit equos: telis tamen vndicq̄ septus
 Delitet, & densam reddunt hastilia syluam.
 Concutitur pulsata rotis, ac pondere tellus
 Pressa gemit: nec iam capiendis sufficit illis,
 Vsq̄ adeò Aegyptum angustat stipata iuuentus:
 Occluditq̄ vias: fugiendi vt nulla superfit
 Hinc equite Hebræos: illinc claudentibus vndis,
 Spesue modus ue vllus, ni iam mortalibus illos
 Præsidijs vacuos cœlestis dextera saluet
 Quæ solet extremam miseris adferre salutem.

CAPVT XXIII.

IVnixerat interea qua ponto magdalus instat *Exodi. 14.*
 Hebræus populus rubicūdo castra profundo.
 Euasos credens securis mentibus hostes.
 Ecce autem vt cepere suas tentoria sedes,
 Dum resident, fixoq̄ parant requiescere pallo:
 Cernunt puluereas in cœlum surgere nubes
 Moxq̄ etiam propius spectantibus alta patefcūt
 Nigrantes vultus adoperta nitentibus armis
 Agmina, crudeles tantum spirantia mortes.
 Nec tamen infensas patitur cōmittere partes
 Sole sub occiduo vicinus prælia vesper.
 Crastina lux ergo vallati bella tyranni
 Distulit:

Distulit:ardentes qui ne compesceret iras
 In somnem ducit meditando crudelia noctem.
 Auroramque cupit stellis properare remotis.
 Iam super Hebræos consistens forte columna
 Flammea, mirandam reddebat in aëre lucem.
 Ut videt insuetum Pharaon, & mirabile lumen
 Ardet, & excitas iam plus feruescit in iras:
 Paulatimque mori non sustinet:itur ad vnam
 Quæ claudat cunctas pelago sorbente ruinas,

CAPVT XXIIII.

INterea conclusa loco, finemque sequenti
 Expectans pauefacta die, nec tela, nec vllas
 Bellorum versat curas Hebraica plebes:
 Sed defecta animo voces erupit in istas,
Exod. 14. Mosen incessens, o terque quaterque beati
 Quos morte absumptos calidis Aegyptus arenis
 Condidit, ante patrum morientes ora suorum:
 Digni habiti qui tam duros sentire dolores
 Nec stragem hanc possent, nec pignora captavidere.
 A litibus nos esca dati, nec sede sepulchri
 Ornati vastæ corpus reddemus heremo.
 Talia dicebat permixtis luctibus omne
 Vulgus, & accenso plangebat turba tumultu.

Caput

SAnctus ad has Moses pmissa referre q̄relas, *Exod. 14.*
Solaricq̄ metū, luctusq̄ his tergere dictis.
 Quæsumus ingratos populus depone timores,
 Expertus toties nunquā fidentibus in se
 Defore cœlestes; nec desperanda putetis
 Quæ tantis spondent cœlestia numina signis.
 Infidif ne potest elabi cordibus vnquam
 Aegyptus tot cæsa malis; iam credite dura
 Niliacum regem manet atq̄ extrema ruina.
 Nonne inter medias Aegypti Hebraica clades
 Iumentisq̄ virisq̄ simul Deus agmina saluis
 Seruauit? Sed quid memorem transacta; videtis
 Vt mediatrix curet tutela columnæ,
 Ne quid ab aduersa liceat nos fraude vereri.
 Quin magis erectas spe firma attollite mentes.
 Crastina namq̄ dies præfixa est vltima genti
 Quæ nūc bella crepans sumptis cōfidit in armis.
 Illi illi sua bella crepent, & fulmina: non sic
 Pugnandum vobis; nec telis tela feretis
 Obuia: nec vestro vobis sudore triumphus
 Crastinus adueniet, cœli pugnabitur ira;
 Hanc diuina sibi pugnam iracundia seruat.

Talibus

Talibus intentus Moses deiecta leuabat
Corda virum, & sancta sedabat voce timorem.

CAPVT XXV.

Exodi. 14. **I**Nterea validus feruenti flamine ventus
Vrebat, tota consumens nocte profundum.
Confestim insolitas mirantur flumina flammæ:
Ardet enim afflatus percusso in gurgite fluctus.
Ad matutinum peruenerat horrida tempus
Vix acies, primosq; nitens aurora rubores
Spargebat mundo, tetrís quum protinus omnes
Erumpunt castris: fremit vndiq; mota iuuentus.
At pauidæ plebis postquam peruenit ad aures
Clangentisq; tubæ percussit pectora terror,
Arripiunt carpuntq; viam, qua proxima ponti
Littora sollicitant rubris insignia lymphis.

CAPVT XXVI.

*Mare rubrū
viā facit. He
bræis.
Exodi. 14.* **V**T summas pelagi populus peruenit ad oras
Cessit confestim iussi reuerentia fluctus:
Expanditq; viam, cui terrā clauserat hostis,
Quā noua pendentis cōstruxit machina fluctus,
Frænatas celso suspendens aëre lymphas.
Aggreditur medium fugiēs, vincensq; fugantes
Gens electa Dei pontum, vestigia rubri
In regione

In regione maris figens: & saxa profundi
 Conculcat nudum percurrens orbita limum.
 Aspectum iniiciens scissis sol torridus vndis
 Ignoramq; nouo contingens lumine terram
 Ima laborantes radios ad tar tara ponti
 Vix misit, fessumq; iubar vix extulit imis

CAPVT XXVII.

CRedēs exclusos primum, fluctuq; repulso
 Inq; fugā versos pharius dare terga tyrann⁹,
 Præcipitare moras, tali iubet agmina verbo.
 Ecce iterum fugitiua cohors pendentia bella
 Deserit, auxilioq; pedum confisa recedit.
 Vos armis premitte, & clausis insistite turbis:
 Cætera pontus aget. vix hæc perdixerat, illi
 Profiliunt, cursuq; parant attingere littus.
 Vt venere, vident arenis vasta profundi
 Insolitam præbere viā: pansoq; recessu
 Pontum aperire suas illis fugientibus vndas:
 Hos quoq; per siccum tutos descendere callem
 Securos pelagi: nilq; æquora dira timentes.
 Tum nouitate rei percusso accipit horror.
 Substitit & paulum restrictis motibus agmen
 Frænaq; suspensos tenuerunt ducta iugales.

i Capit

NEc dubiū est mirāda aliq̄s portēta stupētes
 Turbato secum sic protinus ore locutos,
 Quis Deus à prisco deturbat cardine mundum
 Lege noua, variatq̄ vices, & condita mutat?
 Nam si seruetur rebus natura creatis,
 Monstriferæ quæ causa viæ? quid deniq̄ restat
 Si mare transitur pedibus, nisi nauibus arua
 Sulcentur, cœlumq̄ suo decurrat ab axe,
 In superos infernus eat, plaga feruida cœli
 Algeat, afflatam succendat scorpius vrsam?
 Hic quia confusus rerum subuertitur ordo,
 Me duce siccatum nemo descendet in æquor?
 Sic suspecta nouum quæ pandit semita callem,
 Frustra bellatur superis nolentibus, ergo
 Nūc, abeant tantūq̄ vagos sua mōstra sequātur,
 Sed quo dementē rapit hæc sentētia mentem?
 Ergo ne sublati plebes Hebraica secum
 Diuitijs abeat? num sic spoliata Canopus
 Impunes vltro permittat abire latrones?
 Quin illos igitur lymphis sectamur apertis?
 Hæc ardens versat cum seditione tumultus;
 Instantisq̄ latens vrget sententia læti,

Caput

Vicerat æquoreã pedibus plebs inclyta vallẽ
 Gurgitis & vacui cõuexavolumia linqũes,
 Et barathri emensi superas ascenderat oras,
 Crudeli effertur nigri dux agminis ira,
 Ignarusq; suã quã iam iam est proxima mortis
 Accelerare suos iubet, atq; intrare profundum.
 Arripiunt pariter referati concaua ponti:
 Inuaduntq; viam. Quid nõ furor audeat amens?
 Hinc equitum pars agmen agit: pars inde citatis
 Ire iubet stimulis rapidas super arua quadrigas.
 At mediũ vt venit frendens equitatus in equor,
 Fulminat absentes, fugientesq; increpat illos.
 Accusatq; moras tam laxi gurgitis ardens
 Ira virum: iam vicini male gnara perfli.
 Tum per sublimem pendentí nube columnam
 De cœlo vox missa tonat, verbiq; superni
 Ad Mosen verbis interpres talibus infit.
 Venit iam tempus, mea quum mãdata probẽtur
 Aegypto iam finis erit, iam clade suprema
 Tot castigatam vicibus diuina Canopum
 Afficiet: cum rege suo sententia: iam iam
 Sentiat Aegyptus sapiens vel morte suprema,

i 2 Quam

Quàm nihil inuitis profit contendere diuis.
 Tu modo diuisum vîrga iam percute fluctum:
 Atq; reducta suos assumant æquora vultus.

CAPVT XXX.

ILle genu flexo siccati marginis oras
 Et vacuum littus iussis accedere lymphis
 Percutit, insigni credens mysteria ligno.
 Hinc subitus crepitare fragor: tonat vndiq; circū
 Lympha ruens, primumq; illic cōmittitur vnda
 Quo monstrabat iter Phario mors vltima regi.
 Postquā clausa via est, fluctusq; rebellat eunti:
 Pœnitet intrati iam gurgitis; & fuga serum
 Molitur reditum: trepidæ dant terga cohortes,
 Armæq; proijciunt: pontus fugientibus instat,
 Occurritq; sequens: perit vndiq; circuniec'tus
 Decurrentis aquæ laxatis murus habenis.
 Ille ferox semper mitis iam morte sub ipsa
 Non hæc humanis agitur victoria bellis,
 Expugnamur, ait, cœloq; euertimur hoste.
 Effuge si liceat, victusq; euade satelles:
 Nec iam tela Deo conatibusingere cassis.
 O si compunctas humana superbia mentes
 Ante obitum mutare, nec expectare suprema
 Fata

*Pharaonis et
 exercitus sub
 mersio.
 Exodi. 14.*

Fata velit, quanto infœlix fœlicior esset?
 Pœnitet ambigue quem sero pœnitet; ergo
 Præsens spacium nobis dum creditur æui,
 Dum patulam cunctis Christi clementia sese
 Præbet, præteritæ plangamus crimina vitæ.
 Pœniteatq; olim negligenter temporis acti,
 Dum licet, & sano ingenioq; animoq; valemus.
 Nam qui peccatum moriens dimittere, & ipsa
 In serum tempus differt admissa fateri,
 Non tam dimittit, quàm dimittatur ab illis.

Nō esse diffe
 rendam peni
 tentiam.

CAPVT XXXI.

ERgo exaltatis pendens sustollitur vndis
 Cōfestim mergēda phalāx Aegyptia: & ipso
 Pondere telorum premitur, fundoq; tenaci
 Succinctum reuehunt morientia corpora ferrū.
 Pars exarmatis quum primum libera membris
 Implicuit nantes morientum amplexibus artus,
 Auxilio decepta perit, pariterq; tenentes
 Alternō sub fasce ruunt, nexiq; necantur.
 Atq; alij lassata diu dum brachia iactant,
 Incurrunt enses: iaculisq; natantibus hærent:
 Concolor & rubro miscetur sanguine pontus.
 Quin & conspicuus princeps Mēphitidis aulæ

i 3 Candentes

Candentes ducens nigro rectore iugales,
 Inspector cladis propriæ, gentisq; superstes,
 Vltimus ingressis per currum naufragat vndis.
 Et vacat hos inter plebes Hebræa tumultus,
 Interea pugnante salo: vincitq; quietus
 Israel solo peragens certamina visu:
 Dum vallis cōpleta perit, fluctuq; reuerso
 Ducitur extentum planati gurgitis æquor:
 Exponitq; suum pelagus super arua triūphum.

CAPVT XXXII.

Exod. 15. **E**Rgo Deo dignas isto certamine laudes
 Atq; repensurus memori tot munera mente
 Inclytus egregium solenni carmine ductor
 Describit toto quod psallitur orbe trophæum,
 Quū purgata sacris deletur culpa fluentis:
 Emittitq; nouam parientis lympha lauacri
 Prolem, post veteres quos edidit Eua reatus.
 De qua sermonem præmissō carmine fecit
 Lucrificos repetit tenui dum pagina lapsus.
Baptismi figura. Quod vero Aegyptus lapsis euaditur vndis
 Euafoq; mari: nostri illa figura lauacri est.
 Quū Pharaο infernus sacris submersus in vndis
 Ingemit è tanto miseris discrimine lapsos,
 Nos

Nos vero Christi solennem in morte triumphū
Baptizati agimus, tanta est baptismatis eius
Gratia, quo veteris peccatum expellitur Adā
In nobis, viuitē nouus pereunte vetusto:
Quo mala noxa perit, quo virtus inclyta crescit:
Israel verus sacris quo tingitur vndis.
Hæc præcurrenti signantur dona figura,
Diuinum vero lector venerande triumphum
Hactenus insulsis cantatum versibus, æquuſ
Accipe, & Hebræis confide in littore saluis.

FINIS LIBRI QVINTI

i 4